

30.10.2019

Pormestari

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33 (Meritullinkatu 8)
00023 VALTIONEUVOSTO

203 §**Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle mielenterveysstrategian luonnoksesta**

HEL 2019-010229 T 00 01 06

Päätös

Pormestari päätti antaa sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon mielenterveysstrategian luonnoksesta:

1. Mielenterveyslinjaukset**Linjaus 1: Mielenterveys pääomana**

Ehdotukset linjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi ovat pääosin kannatettavia. Mielenterveyden tarkastelu laaja-alaisena mielen hyvinvointina ja rajat ylittävänä kokonaisuutena on tärkeää. Tähän kuuluvat mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö sekä kasvatuksen ja koulutuksen kautta saatavat valmiudet. Toimenpiteissä on tärkeää ottaa huomioon muun osallisuutta vahvistavan toiminnan lisäksi yksilöllistä toimintakykyä vastaavat työ- ja opiskelumahdollisuudet hyvinvointia ja osallisuutta edistävinä tekijöinä. Ammattilaisille tarjottavan koulutuksen lisäksi toimenpiteissä tulee ottaa huomioon muun tuen kuten työnohjauksen merkitys. Kansalaisten mielenterveysosaamista on myös vahvistettava esimerkiksi välittämällä tietoa mielenterveydestä ja sen häiriöistä, asioiden puheeksi ottamisesta ja läheisen tukemisesta.

Linjaus 2: Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

Lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvät tavoitteet ovat kannatettavia ja yhteneviä Helsingissä tehtävän työn kanssa. Toimenpiteissä painottuvat ehkäisevän ja varhaisen tuen näkökulmat. Näiden lisäksi tulee vahvemmin ottaa huomioon laaja-alaista tukea ja hoitoa tarvitsevat lapset ja nuoret. Toimenpide 8 (tuetaan lapsia ja nuoria, joiden elämässä on psyykkistä kuormitusta) jää haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien lasten ja nuorten osalta liian yleiselle tasolle. Näille lapsille ja nuorille on turvattava monialainen asiakaslähtöinen tuki ja hoito.

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

30.10.2019

Pormestari

Toimenpiteiden muotoilussa tulee ottaa huomioon seuraavaa: Lasten ja nuorten tuen tarve on tunnistettava kaikissa palveluissa, joissa heitä kohdataan. Samalla on varmistettava tarvittavien matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuus. Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla tulee olla yksi vastuuhenkilö, joka huolehtii palveluprosessin koordinoinnista ja etenemisestä. Lapsilla ja nuorilla on oltava mahdollisuus osallistua oman palveluprosessinsa sekä mielenterveyspalvelujen suunnitteluun ja arviointiin samoin kuin aikuisilla. Perustason mielenterveyspalvelujen vahvistamiseksi riittävän henkilöstömitoituksen ja henkilöstön saatavuuden lisäksi tulee ottaa huomioon toimintamallien uudistaminen ja moniammatillisen yhteistyön lisääminen.

Linjaus 3: Mielenterveysoikeudet

Toimenpiteisiin tulee lisätä asiakkaiden (lasten, nuorten ja aikuisten) oikeus osallistua hoidon ja muiden tarvittavien tukitoimien suunnitteluun. Opintoihin ja työhön osallistumiseen tarvitaan ratkaisuja ja myös esimerkiksi koulutuksen järjestäjille ohjeita mm. päihdehäiriöitä sairastavien opintojen järjestämisestä. Syrjinnän ehkäisyyn liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi ja seuraamiseksi tulee määritellä tarkemmin, miten ja mitä syrjinnän ilmiöitä seurataan.

Linjaus 4: Ihmisen tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

Linjauksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat pääosin kannatettavia. Linjauksista tulee kuitenkin tarkentaa siten, että yhdenvertaisuuteen ja hoidon saatavuuteen liittyvät tavoitteet koskevat aikuisten lisäksi lapsia ja nuoria. Erikoissairaanhoidon tehtävä tulee määritellä perustason ohjaamisen sijaan osaksi monitoimijaista palvelujärjestelmää, jossa erityistason palvelut tukevat ja vahvistavat perustasoa. Myös varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten opiskeluhuollon tehtävät tulee määrittää.

Mielenterveyden edistämiseen suunnattujen voimavarojen lisäämisen ohella palveluissa tulee ottaa huomioon toimintamallien uudistamisen ja esimerkiksi sähköisten palvelujen mahdollisuudet mielenterveyden edistämisessä. Lisäksi tulee ottaa huomioon hoidon lisäksi monialaisen tuen ja arkea tukevan avun kuten sosiaaliohjauksen saatavuus.

Vahvemmin näyttöön perustuvien palvelujen käyttöönotosta ja seurannasta tarvitaan konkreettinen suunnitelma mielenterveysstrategiaan. Interventioiden kehittämisessä ja levittämisessä tulee ottaa huomioon monitieteinen ja -alainen näkökulma.

Toimenpiteisiin tulee lisätä omaisten huomioon ottaminen systemaattisesti ja kattavasti osana mielenterveystyötä. Vakavista mielentervey-

30.10.2019

Pormestari

---

den häiriöistä kärsivien omaisille tarvitaan tukea ja tarpeen mukaisia näyttöön perustuvia interventioita.

Toimenpiteeseen 7 (kehitetään helposti saavutettavia asiakkaidensa arkiympäristöihin tuotavia monipuolisia palveluja erityisesti erilaisista syistä vaikeasti tavoitettaville ihmiselle) tulee lisätä yksilöidysti lastensuojelun asiakkaat, jotka tarvitsevat laaja-alaista, integroitua tukea ja hoitoa.

Linjaus 5: Hyvä mielenterveysjohtaminen

Ehdotukset ovat kannatettavia. Tiedolla johtamisen vahvistamiseksi on tärkeää edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedon hyödynnettävyyttä johtamisessa mahdollistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterien yhdistäminen sekä kehittämällä asiakastietojärjestelmiä. Hoidon vaikuttavuuden arvioinnin lisäksi tulee ottaa huomioon näyttöön perustuvien toimintamallien tarve mielen hyvinvoinnin edistämässä ja ehkäisevässä päihdetyössä.

2. Itsemurhien ehkäisyohjelma

Ohjelma on kokonaisuutena hyvä ja kattava. Ehkäisevä näkökulma ja siihen liittyvät toimenpiteet tulee nostaa vahvemmin ohjelman alkuun itsemurhakeinoihin liittyvien riskien sijaan. Valmistelussa ja toimeenpanossa on tärkeää ottaa huomioon, että tavoitteet ovat samansuuntaisia valmisteilla olevan Käypä hoito -suositukseen (Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen henkilön hoito) kanssa.

Hoidon saatavuuden lisäksi tulee ottaa vahvemmin huomioon muu itsemurhaa yrittäneiden ja heidän läheistensä tarvitsema tuki sekä riittävän tiedonkulun varmistaminen eri toimijoiden ja palvelujen välillä.

Päihtyneiden itsemurhavaarassa olevien hoidon tarpeen arviointia koskevaa muotoilua tulisi muuttaa siten, että saatavilla on riittävä psykiatrisen osaaminen. Luonnoksessa oleva muotoilu mahdollistaa sen, että vakavasti itsetuhoisia päihdeongelmista kärsiviä ohjataan päihdepoliiklinikoille ja vieroitushoito-osastoille, vaikka itsetuhoisuuden vakavuuden perusteella hoitoa tulisi saada psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa.

3. Mielenterveyslinjausten indikaattorit

Seurantaindikaattoreiksi tulee valita mahdollisuuksien mukaan jo saatavilla olevaa indikaattoritietoa kuten kouluterveyskyselyn ja FinSotetutkimuksen indikaattoreita. Lisäksi indikaattoritietoa tulisi mahdollisuuksien mukaan olla saatavana suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmistä.

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

30.10.2019

Pormestari

4. Mahdolliset muut huomiot ja kommentit

Kansallisen mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat tärkeitä ja samansuuntaisia Helsingin tavoitteiden kanssa. Mielenterveyden edistäminen ja itsemurhien ehkäisy edellyttää rajat ylittävää yhteistyötä. Monitoimijaisen tuen merkitys tulee näkyä vahvemmin sairauksien hoitoon liittyvien toimenpiteiden ohella. Monialaisen ja saumattoman yhteistyön varmistamiseksi tulee turvata sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten pääsy reaaliaikaisesti kaikkiin hoidossa ja palvelussa tarvittaviin asiakas- ja potilastietoihin. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa vaikeuttavat rekisterirajat tulee lainsäädännöllisesti kiireellisesti poistaa. Myös palvelujen saatavuus asiakkaan äidinkielellä tulee turvata.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 25.9.2019
- 2 Lausuntopyyntö 25.9.2019, suomi, liite, Mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelman luonnos 10.9.2019
- 3 Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto 17.9.2019
- 4 Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunto 17.10.2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveysministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hel.fi 30.10.2019 ja asianosaista koskeva päätös on lähetetty 30.10.2019.

Pormestari